

ZIELONA MOC EDUKACJI

czyli

bliskie spotkania z Naturą.

Projekt edukacyjny dla dzieci, młodzieży oraz
nauczycieli i wychowawców.

ZIELONA MOC EDUKACJI

Autorzy projektu

Eliza Flaszewska - artystka, nauczyciel, terapeutka, doradca
metodyczny, regionalistka

Dorota Koziół- Żurawska - nauczyciel, terapeutka, doradca
metodyczny, regionalista, hortiterapeutka.

Cele projektu:

- Wspieranie uczestników w opcjonalnym wykorzystaniu potencjału rozwojowego poprzez bezpośredni kontakt z przyrodą
- Stymulowanie rozwoju poznawczego
- Stymulacja wielozmysłowa
- Wyrabianie nawyku i umiejętności dbania o rośliny
- Rozwijanie spostrzegawczości i kreatywności
- Kształtowanie i doskonalenie umiejętności współpracy z partnerem i grupą
- Personalizacja przestrzeni
- Kształtowanie poczucia estetyki
- Nabieranie wprawy w działaniach manualnych

Metody :

Jednym z głównych założeń projektu jest aktywizacja uczestników, zachęcanie do samodzielnego zdobywania wiedzy i korzystanie ze zdobytych informacji w praktyce. Odpowiedni dobór metod zależy od możliwości grupy/klasy/zespołu i jest wyborem osoby realizującej projekt.

Sposoby realizacji :

Projekt jest przeznaczony dla każdego. Zawiera dwa moduły

- Działania artystyczne
- Działania ogrodnicze

W ramach realizacji projektu należy wykonać minimum 10 zadań z każdego modułu plus 2 zadania obowiązkowe, wykonać dokumentację fotograficzną, bez wizerunku wychowanków i osób trzecich. Fotografie wraz z krótkim opisem (pdf) należy przesłać do 30 maja 2024 na adres 1zakatekekologi@gmail.com.

Sprawozdanie powinno zawierać na 1 stronie

- Pełną nazwę placówki wraz z nazwą miejscowości
- Ilość dzieci objętych projektem
- Imiona i nazwiska nauczycieli, którzy realizowali projekt w placówce.

Sprawozdania zostaną opublikowane na stronie internetowej RODN WOM Katowice. Sprawozdanie może zawierać maksymalnie 15 stron. Dopuszczalna jest forma prezentacji powerpoint, zapisana jako pdf.

Udział w projekcie jest równoznaczny z wyrażeniem zgody na publikację imienia i nazwiska realizatora na stronie RODN WOM Katowice.

Zaświadczenia o realizacji projektu oraz certyfikaty dla placówek zostaną wysłane na podane podczas zapisu adresy @, do dnia 01.07.2024

Nauczyciele/wychowawcy, którzy nie zapisali się do realizacji projektu, nie będą mogli otrzymać zaświadczenia.

I pamiętamy - nie liczy się ilość. Wystarczą małe doniczki, skrzynki, kawałek ziemi, aby pokazać dzieciom jak wspaniała jest przyroda.

Autorki projektu nie biorą odpowiedzialności za ewentualne niepowodzenia ogrodnicze. Uprawy roślin zależą od bardzo wielu czynników - nawet najlepsi ogrodnicy nie potrafią przewidzieć wszystkich problemów, warunków pogodowych, stanu gleby czy zaangażowania osób realizujących projekt.

Wstęp

Od kogo się uczymy jako dzieci? Kto przekazuje maluchom wrażliwość estetyczną? Co sprawia, że wyrastamy na empatycznych, odpowiedzialnych, ciekawych świata ludzi?

Z pewnością dorośli są dla dzieci pierwszym wzorem. Rodzice, bliscy, nauczyciele. Kolejno – maluchy zbierają wzory od swoich rówieśników.

A trzecim elementem, który odgrywa niebagatelną rolę w edukacji najmłodszych jest przestrzeń.

Projekt ma na celu zorganizowanie zielonej przestrzeni dla edukacji. Obserwacja cyklu przemian w przyrodzie, uczestnictwo w metamorfozach roślin, sprawczość, cierpliwość, odpowiedzialność i zbieranie plonów – literalnie i w przenośni. Zaaranżowana na nasze potrzeby może zostać część ogrodu przy placówce, wydzielona grządka w parku miejskim, taras z donicami, czy nawet parapet okienny.

Dlaczego rozwój dziecka w przyrodzie jest taki ważny?

Przebieg wspiera rozwój i proces uczenia się. Wpływa na samopoczucie dzieci i ich funkcjonowanie w środowisku. Nauczyciele prześcigają się w pomysłach uczynienia sal bardziej przyjaznymi, aranżując je w oparciu o specyfikę rozwoju dzieci. Przestrzeń wspierająca musi odpowiadać na różnorodne potrzeby użytkowników w zrównoważony sposób. Jednocześnie ma zapewniać bezpieczeństwo, stałość przy jednoczesnych możliwościach do eksperymentowania, odkrywania. Ma zachęcać do ruchu, ale i do kontemplacji, wyciszenia. Angażować wszystkie zmysły i uwzględniać wrażliwość młodych odbiorców. Musi być zoptymalizowana, żeby umożliwić kontakty rówieśnicze, a jednocześnie dawać możliwość indywidualnego eksplorowania. Przestrzeń ma być strefą kreatywności, dającą możliwość tworzenia, wcielania się w role, wsłuchiwania w naturę, obserwacji. Wspólne dbanie o przestrzeń uczy odpowiedzialności, regularności oraz cierpliwości.

A estetyka? Wrażliwość?

Weźmy pod uwagę, że budowa naszego mózgu w pewnym stopniu determinuje to, co będziemy skłonni uważać za atrakcyjne. Badania dowodzą, że obycie artystyczne, czyli szeroko rozumiana wiedza o sztuce, znajomość technik plastycznych, trendów muzycznych - mogą mieć naprawdę spory udział w procesie kształtowania się naszego gustu. Wnioski te szczególnie podkreślają pedagodzy przedszkolni. Uważają bowiem, iż wychowanie plastyczne

i obcowanie ze sztuką już od najmłodszych lat, powoduje zwiększenie połączeń neuronowych w mózgu, co przekłada się na powiększenie możliwości intelektualnych. Warto podkreślić fakt, że dzieci do 5–6 roku życia mają największą możliwość przyswajania wiedzy, niż będą kiedykolwiek później posiadały. Okres wczesnego dzieciństwa jest więc najlepszym etapem do przyswajania wiedzy. Wiedzy, którą mogą chłonąć podczas codziennych czynności, a w szczególności podczas zabawy, dzięki której mogą poznawać otaczający je świat.

Proces kształtowania gustu i wrażliwości estetycznej jest możliwy i niesie ze sobą szereg korzyści. Nauka poprzez zabawę oraz kontakt z dobrymi wzorcami estetycznymi, z przyrodą - ma szansę w dużym stopniu zaowocować zarówno wrażliwością na piękno, jak i poszerzeniem możliwości intelektualnych. Psychologowie uważają, że pewne mechanizmy, jak również upodobania, do których jesteśmy przyzwyczajeni w okresie dzieciństwa, zostają w nas do końca życia. Dlatego też to na nas – dorosłych – spoczywa odpowiedzialność za to czym, jak i w jaki sposób będą działały nasze dzieci.

Przyroda...

O jej zbawiennym wpływie na każdego człowieka ostatnio wiele się mówi. Naukowcy dowiedli, że przebywanie w naturze redukuje stres, wzmacnia układ odpornościowy, redukuje zaburzenia snu, poprawia koncentrację, łagodzi problemy somatyczne (z oddychaniem, wspomaga powrót do zdrowia), zmniejsza ciśnienie krwi i poziom cukru, niszczy potencjalne komórki nowotworowe. To ogólnie. A co mogą zyskać dzieci oprócz tego? Według Fundacji Rozwoju Dzieci (Frd.Org.Pl) przebywanie dziecka na zewnątrz buduje jego odporność fizyczną i siłę psychiczną, łagodzi trudności rozwojowe,

„Dzieci, które bawią się i uczą w naturalnym środowisku, mają bogatszą florę bakteryjną – lepiej trawią i są bardziej odporne na drobnoustroje chorobotwórcze.

Tylko dzięki wspierającym relacjom, a nie sile charakteru dzieci zbudują zdolność do przystosowania się i rozwoju pomimo przedłużającego się stresu – zbudują odporność (resilience), która pozwoli im na mierzenie się z trudami życia teraz i w przyszłości.”[1]

Analizując zalety kontaktu dzieci z naturą, otrzymamy poniższą listę:

- Wzrost kreatywności i twórczego myślenia oraz rozwój wyobraźni.
- Odpoczynek i regeneracja zmysłów, które notorycznie są przebodźcowane podczas korzystania ze smartfonów, tabletów czy komputerów.
- Wzmocnienie umiejętności skupiania się tylko na jednym zadaniu.
- Wzrost ogólnej koncentracji i zdolności utrzymywania uwagi.
- Wyciszenie psychoruchowe, dzięki okazji do aktywności fizycznej.
- Poznawanie świata w sposób bezpośredni i przy wykorzystaniu wszystkich zmysłów.
- Szybsze i łatwiejsze przyswajanie wiedzy.
- Redukcja napięcia i stresu, jaki na co dzień odczuwają dzieci.[2]

[1] <https://www.frd.org.pl/dzieci-maja-wychodne/dlaczego-przebywanie-dzieci-w-naturze-jest-tak-wazne/>

[2] <https://earlystage.pl/blog/2021/10/19/dlaczego-kontakt-z-natura-jest-wazny-dla-rozwoju-dziecka/>

DZIAŁANIA ARTYSTYCZNE

O każdej porze roku natura oferuje nam skarby. Jeśli chcecie je wykorzystać do majsterkowania, bądźcie uważni i zabawcie się w zbieraczy. Zbierajcie kwiaty i zioła, możecie je suszyć wieszając lub sprasowując je między gazetami. Przydadzą się patyki i gałązki, źdźbła traw. Kamyki, kasztany, żołądźce, bukiew, owoce. Różne odcienie piasku i ziemi. Jesienne liście. Rośliny potrzebne do zrobienia zielnika.

Stwórzcie sobie magazyn skarbów natury, z którego będziecie mogli korzystać przez cały rok.

WRZESIEŃ:

Okłady dla wędrowca:

Najdawniejsze ludy Europy, później Grecy i Rzymianie niezwykle cenili sobie bylicę jako jedną z roślin o uzdrawiającym działaniu. Dzisiaj spotyka się ją wszędzie i dlatego jest doskonałym lekiem z łąkowej apteki. Lecznicze olejki eteryczne bylicy niosą ulgę zmęczonym stopom. Zerwijcie garść bylicy i włóżcie do butów pod zmęczone chodzeniem stopy - szybko poczujecie ulgę. Możecie przygotować z bylicy wywar do wycoczenia stóp, po wędrowce zdziała cuda.

Zioła do kąpieli:

Zbierz szyszki chmielu i włóż je do czystego słoika. Zakręć szczelnie i przygotuj okrągły kawałek materiału, ze średnicą większą o 5 centymetrów od średnicy zakrętki słoika. Materiał przyłóż na wierzch i okręć kawałkiem sznurka lub ozdobną wstążką. Przygotuj z papieru prostokąty, na których napiszesz instrukcję zażywania kąpieli ziołowej. Na przykład: "100 gramów szyszek chmielu gotować przez 15 minut w wodzie, odcedzić wywar i wlać do wanny." Zrób dziurkę w etykiecie i dołącz do słoiczka.

Zakładka do książek z liści:

Zbierz kolorowe, małe liście. Wysusz je. Naklej płasko na przezroczystą taśmę klejącą i całość przyklej do ozdobnego papieru. Stwórz z nich kompozycję poziomą. Na papierze z liśćmi zmierz format zakładki do książki. Wytnij, z jednej strony tworząc ścięty z dwóch stron trójkąt. W nim zrób dziurkę dziurkaczem i przepleć chwościk z wełny lub sznurka.

Kolorowe doniczki (do zadania 1 z Działania ogrodnicze)

Plastikowe lub ceramiczne doniczki możecie pomalować farbą, okleić, wykonać mozaikę, wg. Waszych możliwości. Technika jest dowolna.

PAŹDZIERNIK:

Kolorowe witraże:

Zbierz kolorowe liście, wysusz dokładnie między gazetami. Na stole rozłóż folię transparentną. Delikatnie poukładaj na niej liście. Przykryj drugą warstwą folii i naciskając pozbądź się powietrza spomiędzy warstw i liści. Przytnij odpowiednią wielkość i przyłóż do okna. Folie z liśćmi przyczepi się do gładkiej powierzchni szyby.

Memory z liśćmi:

Narysuj na tekturze parzystą liczbę kwadratów tej samej wielkości. Idealny wymiar to siedem na siedem centymetrów. Wytnij kwadraty. Pomaluj z obydwu stron farbami plakatowymi. Jedna strona niech pozostanie w jednym kolorze, a drugą możesz pomalować parzyście kolorowo (dwa kwadrat w tym samym kolorze). Przygotuj liście, umyj je i wysusz. Pomaluj farbą i odbij jeden liść na dwóch kwadratach. Niech liście będą stanowiły pary, które trzeba odkryć w popularnej grze memory.

Jesienne wieńce:

Na tekturze narysuj przy użyciu cyrkla i ołówka duże koło o średnicy około 30 centymetrów, lub obrysuj duży talerz. Narysuj wewnątrz dużego koła mniejsze, tak aby można było wyciąć tekturowy wieniec. Oklej wianek ciasno wysuszonymi liśćmi tak, aby nie była widoczna tektura. Do wianka przy pomocy kleju na gorąco przyklej gałązki z bukwią, żołądziej, szyszki, owoce dzikiej róży lub głogu, może suche trawy. Z tyłu zrób zawieszkę ze sznurka i przyklej ją klejem na gorąco.

Jesienna girlanda:

Zbierz kasztany, żołądziej i drewniane koraliki. Przy pomocy grubej igły zrób dziurki w kasztanach i żołądziejach. Nawlekaj na przemian z koralikami kasztany i żołądziej na giętki drucik. Stwórz girlandy i udekoruj nimi okno lub drzwi.

LISTOPAD:

1. Błotnisty obraz:

-Podczas spacerów zbierajcie do słoików ziemię, piasek, żwir z różnych miejsc, w różnych kolorach. Przygotujcie farby ziemne mieszając grubym patykiem zebrany materiał z wodą i klejem do tapet (20 gramów kleju na pół litra wody). Przygotujcie duże kartony lub płótna, na których namalujecie swoje błotne obrazy. Idealnie do takiego malowania nadaje się sklejka.

Kasztanowy termofor:

Do powłoczki na jasek nasypcie suchych kasztanów. Jeśli boli was brzuch lub marzną stopy, to na 20 minut włóżcie tę poduszkę kasztanową do piekarnika rozgrzanego do temperatury 180 stopni, a potem przyłóżcie do bolącego miejsca. Kasztany magazynują ciepło i przekazują je stopniowo. Naturalny termofor.

Kasztanowe mydło:

Rozbijamy małym młotkiem brunatną łuskę kasztana. Jasne jądro kroimy drobniutko, wsypujemy do słoika i zalewamy wodą. Płyn zabarwi się na żółto, a po energicznym wstrząsaniu na powierzchni pojawi się piana. Naturalne mydło w płynie jest gotowe!

GRUDZIEN:

1. Uczta dla zwierząt:

Przygotujcie mieszankę smalcu, otrębów, nasion konopi, słonecznika, orzechów. Rozsmarujcie przygotowany pokarm na rolce po papierze toaletowym lub ręcznikach kuchennych. Przez rolkę przewleczenie sznurek do zawieszenia na drzewie. Nie kupujcie gotowych pokarmów dla ptaków w siatkach! Ptaki plączą sobie nóżki podczas jedzenia i w ten sposób niestety giną.

2. Prezentowe przyciski do papieru

Zebrane płaskie kamienie (mogą być otoczaki) dokładnie umyjcie wodą z płynem do naczyń. Osusz i przyjrzyjcie się nim, doszukując się kształtu przypominającego dekoracje świąteczne lub inne elementy kojarzące się z zimą. Pomalujcie kamienie w śnieżynki, pierniczki, skarpety z prezentami, gwiazdki i co tylko przyjdzie wam do głowy. Możecie użyć farb akrylowych. Po wyschnięciu całość powleczenie zwykłym bezbarwnym lakierem do paznokci.

STYCZEŃ:

Zielnik:

Przygotujcie suszone na płasko rośliny, biały papier, ozdobny sznurek, dziurkach i pergamin. Roślinki przymocowujcie do białego papieru paseczkami taśmy klejącej, najlepiej przezroczystej. Możecie opisać roślinę jej nazwą albo dniem zbioru, albo właściwościami. Postarajcie się ładnie wykaligrafować literki. W każdej kartce zróbcie dziurkaczem dwie dziurki z lewej strony. Przedziurkujcie również pergaminowe kartki. Ułóżcie naprzemiennie kartki z roślinami i pergamin. Przygotujcie grubszą tekturową okładkę, którą ozdobicie według własnego pomysłu. W niej również zróbcie dziurki. Złóżcie wszystko w całość i zwiążcie sznurkiem, przewlekając go przez wszystkie dziurki.

LUTY:

1. Plecionki z wierzby:

Luty do dobry czas na przycinanie wierzbowych witek. W plastrze wysuszonego drewna nawierćcie dookoła otwory przy krawędzi, co trzy centymetry, o wielkości mniej więcej przekroju witek wierzbowych. Ważne! Liczba otworów musi być nieparzysta! Przytnijcie gałęzie wierzby (może być alpejska, fińska, biała, iwa – te gatunki występują w Polsce powszechnie) na długość około 2 metry. Witki wierzbowe bardzo szybko odrastają, w następnym roku drzewo wypuści nowe pędy. W każdy otwór wciśnijcie patyk ucięty z najgrubszej części gałązki, o długości około 15 centymetrów. Giętką wikliną oplećcie krótkie gałązki, na przemian od zewnątrz i od środka. Kiedy zużyjecie jedną gałązkę, sięgnijcie po następną, aż opleciecie patyczki do pełnej wysokości. Koszyczki mogą poczekać do Wielkanocy na ozdobę.

MARZEC:

1. Domki dla zapylaczy:

- w plastrze wysuszonego drewna wiercimy otwory i różnej średnicy
- w donicy albo w drewnianej skrzynce po warzywach ubijamy mocno wilgotną glinę i drążymy kijami otwory o różnej wielkości, pozostawiamy do wyschnięcia
- łodygi suchych roślin, puste w środku (bambus albo trzcina) tniemy na odcinki około 60 cm, wiążemy drutem lub sznurkiem, można je wsunąć do szerokiej rury

Wszystkie powyższe domki dla zapylaczy umieszczamy pod daszkiem!

2. Ozdobne krążki brukowe:

Będziecie potrzebowali worka cementu, naczynia do jego rozmieszania i płaskich talerzyków plastikowych, mogą być jednorazowe. Mieszkę cementu wylewacie na talerzyki a na powierzchni układacie małe kamyczki lub muszelki, dociskając nieco, żeby zanurzyły się w cemencie. Po wyschnięciu (około 24 godzin) wyjmujecie krążki z talerzyków. Możecie je pomalować. Można również zrobić płaskie krążki i ozdobić malując. Wystarczy ułożyć z nich w ogrodzie ścieżkę. Można ich również użyć do zabawy - jako oznakowanie, gdzie skoczyć na jednej nodze.

3. Farby roślinne do barwienia jaj:

Zbierzcie kwiaty rumianku lub dziewanny, liście pokrzywy, brzozy, buraki lub czerwoną kapustę. Rośliny poszatkujcie i wrzucicie do garnków, zalejcie wodą (około 1 litra do każdego garnka). Zagotuj mieszanki, odstaw do wystygnięcia. Wyjmij rośliny. Do kolorowej wody włóż ugotowane jajka i zostaw je na około godzinę.

KWIECIEŃ:

1. Stokrotki na talerzu:

Stokrotki są śliczne, zdrowe i smakowite! Herbatki ze stokrotek uwalniają od przeziębień. Jedzenie świeżych stokrotek uodparnia. Świeżo zebrane stokrotki umyć i osuszyć. Rozłóżcie je na połówce bułki posmarowanej masłem. Jeśli chcecie przechować stokrotki do zimy (na przykład do zrobienia papieru czerpanego) przechowujcie je w przewiewnym koszu, aby mogły wyschnąć.

2. Olejek ze stokrotek na suchą i swędzącą skórę:

Wysuszone stokrotki włóżcie do słoika i zalejcie olejem roślinnym (np. słonecznikowym). Postawcie go na dwa tygodnie i codziennie potrząsajcie zawartością. Olej stopniowo wydobędzie ze stokrotek wartości lecznicze. Następnie olej przecedzacie i wlewacie do czystej butelki – może być po szamponie.

3. Naleśniki ze stokrotkami i listkami mniszka lekarskiego:

Do tradycyjnego ciasta naleśnikowego dodajcie garść stokrotek (umytych i osuszonych) oraz dwie garście posiekanych liści mniszka. Jeśli do ciasta dodacie łyżkę cukru – będą słodkie.

MAJ:

1. Zwabianie owadów:

Jeśli chcecie zaprosić do swojego ogródka motyle, przyda wam się klomb z kwiatami i ziołami, które pięknie pachną. Z kolei dla gąsienic bardzo atrakcyjne są pokrzywy. Pozwólcie rosnąć pokrzywom w dzikim kąciku waszego ogrodu, gdzie nie będziecie niczego kosić ani wrywać. Pokrzywy bardzo lubią glebę bogatą w wapń. Przygotowując kącik pokrzywowy, możecie w ziemi zakopać kostki z kurczaka lub podsypcie mielonych skorupki z jaj.

2. Indiański plaster:

Babka lancetowata nie ma sobie równych w tamowaniu krwi, łagodzeniu uzędleń. Rośnie w zasadzie wszędzie, jest bardzo rozpowszechniona. Żeby przygotować okład chłodzący, rozetrzyjcie trzy liście babki i połóżcie tę papkę na podrażnione miejsce. Owińcie, jeśli to możliwe kilkoma większymi liśćmi i zawiążcie żdźbłem trawy.

3. Syrop z podziemnej przechowalni”

Miód z dodatkiem babki jest doskonałym lekarstwem na kaszel. Posiekajcie pęk liści babki i włóżcie do słoika przelewając warstwami miodem. Słoik zakręćcie. Wykopcie dołek o głębokości 50 centymetrów i zagrzebiecie w nim słoik z miodem na trzy miesiące. Na jesienne przeziębienia będzie, jak znalazł! Miód powinien być przechowywany w chłodnym miejscu. Wtedy przetrwa całą zimę. Można dodawać go do herbaty.

4. Rzeźby ogrodowe:

Zaopatrzyć się w pustaki gazobetonowe (tani i lekki produkt, do nabycia w marketach budowlanych). Przy pomocy noża (nie musi być ostry) wytnij pożądany kształt (biedronka, kot, gumowy but, jabłko, cokolwiek). Papierem ściernym wyszlifuj brzegi, wygładź chropowate miejsca. Możesz użyć do pomalowania specjalnej farby wiążącej lub zostawić rzeźbę w naturalnym, szarym kolorze.

CZERWIEC:

1. Twaróg miętowy:

Listki mięty, melisy i lawendy po umyciu i osuszeniu siekamy drobno. Mieszamy z twarogiem, miodem i jogurtem naturalnym.

2. Herbatka:

Liście melisy, mięty i lawendy zalewamy wrzątkiem. Parzymy pod przykryciem 10 minut. Po tym czasie wyławiamy liście, aby herbata nie nabrała goryczy. Po ostygnięciu dodajemy miód - wg. preferencji smakowych

3. Pot pourri:

Zapachowa poduszczyca pełna pachnących ziół będzie doskonałym prezentem umilającym sen. Zerwijcie po kilka łądyg różnych ziół (lawenda, mięta, kozłek lekarski, rumianek, płatki róży, nostryk). Powiążcie w bukietki i powieście główkami w dół, żeby wyschły. Kawałek tkaniny o wielkości 10 na 20 centymetrów zszyjcie igłą i nitką. Do woreczka nasypcie ziół. Uzupełnijcie wnętrze watą lub sfilcowaną wełną, żeby poduszczyca była miękka. Zaszycie otwór ozdobnym ściągciem.

4. Tratwa:

Zbierzcie proste gałązki i przytnijcie na sześć lub osiem równych kawałków. Sznurkiem (najlepiej plastikowych, sztucznym, żeby nie nasiąkł wodą) zwiążcie w trzech miejscach patyki, postarajcie się zrobić to bardzo ciasno. Patyczki muszą być ułożone blisko jeden obok drugiego, tworząc płaską powierzchnię. Cieńszą gałązkę wetknijcie pomiędzy tratwę, będzie masztem. Na maszt możecie przytwierdzić papierową flagę piracką. Tratwę można puszczać na wodę.

DZIAŁANIA OGRODNICZE

WRZESIEŃ –

1. ZADANIE OBOWIĄZKOWE

W każdej sali powinien znajdować się Zielony Kącik. Miejsce, w którym będą znajdowały się rośliny przyjazne dzieciom i otoczeniu. Może to być kilka ciekawych roślin doniczkowych lub osobne miejsce z mini szklarnią i dużą ilością roślin. Wielkość i rodzaj kwiatów zależą od Waszych możliwości. Skąd wziąć rośliny? Można nawiązać współpracę z najbliższą kwiaciarnią lub centrum ogrodniczym, w ramach współpracy ze środowiskiem. Można zorganizować zbiórkę wśród rodziców lub wychowanków, z prośbą o dostarczenie roślin, ziemi, doniczek. Rośliny bezpieczne dla dzieci.

Działaniem obowiązkowym jest chwila na zatrzymanie... ćwiczenia oddechowe w zielonym towarzystwie. Rośliny doniczkowe mogą działać jak naturalne filtry, poprawiając jakość powietrza w pomieszczeniach. Przeprowadzają proces zwany **fitooczyszczaniem**, w którym usuwają szkodliwe zanieczyszczenia powietrza, takie jak formaldehyd, benzen, ksylen czy amoniak, i produkują czysty tlen, dzięki czemu pozytywnie wpływają na nasze samopoczucie i zdrowie. Co więcej, rośliny doniczkowe mogą wpływać na klimat pomieszczeń także poprzez regulowanie wilgotności powietrza, absorpcję dźwięków oraz zmniejszanie promieniowania elektromagnetycznego emitowanego przez niektóre urządzenia elektroniczne. Mogą także pomagać w zmniejszaniu efektów suchego powietrza wynikających z działania klimatyzacji lub centralnego ogrzewania. Oczyszczone powietrze z toksyn i zanieczyszczeń pomaga w zmniejszeniu uczucia zmęczenia, co z kolei skutkuje poprawą koncentracji i wydajności pracy.

Rośliny doniczkowe mogą pomóc w redukcji hałasu i echo w pomieszczeniach, co z kolei poprawia jakość akustyki. Dzieje się tak, ponieważ liście roślin absorbują dźwięki, zwłaszcza te o wysokiej częstotliwości. Kiedy dźwięki uderzają w liście, energia dźwięku jest pochłaniana przez roślinę, co powoduje, że dźwięk staje się cichszy.

Areka (łac. *Dyopsis lutescens*)

Ceropegia Woodii

Chamedora (łac. *Chamaedorea*)

Eszeweria(łac. *Echeveria*)

Fittonia

Guzmania

Juka (łac. *Yucca*)

Kalatheo (łac. *Calathea*)

Maranta

Paproć (łac. *Nephrolepis*)

Peperomia

Pieniążek (łac. Pilea)

Storczyk Phalaenopsis

Zielistka (łac. Chlorophytum)

Żyworódka (łac. kalanchoe)

2. Kodeks obchodzenia się z roślinami, w formacie A3. Technika dowolna, wykonanie także. Taki kodeks może ustalać zasady opieki, podlewania, nawożenia, czyszczenia, przesadzania itp.
3. Możemy wysiać mrozoodporne rośliny jednoroczne (np. nagietek lekarski, złocień arktyczny, aster nowobelgijski, jeżówka purpurowa, przywrotnik alpejski, kosaciec syberyjski, fiołek labradorski, pragnia syberyjska, krwawnik pospolity, dąbrówka rozłogowa, goździk alpejski, goździk kropkowany, dzwonek skupiony, bergenia sercowata, orlik błękitny, liatra kłosowa, przetacznik kłosowy, mięta pieprzowa, gęsiówka kaukaska, odętka wirginijska, cebulica syberyjska. Zimą bez naszej pomocy powinny przetrwać również liczne gatunki powojników – m.in. pnący, mandżurski i syberyjski), które pięknie zakwitną na wiosnę.
4. Wrzesień jest również dobrym miesiącem na sadzenie warzyw. Może to być kalarepa, rzodkiewka, rukola czy kapusta pekińska. Jeśli się pospieszysz, a aura będzie sprzyjać, warzywa dadzą obfity plon późną jesienią lub z początkiem zimy. Warzywa możemy posadzić w doniczkach, skrzynkach lub (bardzo polecamy!) w skrzynkach po jabłkach.
5. Wiosenne kwiaty - sadzimy teraz, cieszymy się pięknem tych kwiatów za kilka miesięcy.
 - Śnieżyczka przebiśnieg – pierwszy wiosenny kwiat

Sadzenie: wrzesień-październik

Kwitnienie: luty-marzec

Stanowisko: półcieniste lub zacienione

- Krokus, narcyz

Sadzenie: wrzesień-październik

Kwitnienie: marzec-kwiecień

Stanowisko: słoneczne lub półcieniste

- Pierwiosnek (prymulka) – kolorowy kwiat wiosenny

Sadzenie: grudzień-marzec

Kwitnienie: marzec-lipiec

Stanowisko: zacienione

- Tulipan – najpopularniejszy kwiat wiosenny

Sadzenie: wrzesień-październik

Kwitnienie: kwiecień-maj

Stanowisko: słoneczne

- Hiacynt – kolorowa roślina wiosenna

Sadzenie: wrzesień-październik

Kwitnienie: kwiecień-maj

Stanowisko: słoneczne

- Bratek ogrodowy (fiołek ogrodowy) – wiosenny kwiat na rabatki

Sadzenie: kwiecień-maj

Kwitnienie: marzec-czerwiec, Stanowisko: słoneczne

PAŹDZIERNIK

1. Dalsza pielęgnacja Zielonego Kącika w sali. Należy zwrócić uwagę na nasłonecznienie, odpowiednią ilość wody oraz wielkość doniczek.
2. Przygotowujemy malwy na wiosenny wysiew - praktyczną alternatywą dla bezpośredniego siewu nasion malwy do gruntu jest ułożenie w małych doniczkach po dwa nasiona. Doniczki umieszcza się na zimę w ziemi i okrywa gałęziami przed mrozem. Ta metoda ma tę zaletę, że długi korzeń palowy młodej malwy nie zostanie uszkodzony przy przesadzaniu na wiosnę. Odległość między poszczególnymi roślinami powinna wynosić około 40-60 cm, aby mogły się rozrastać. Malwy tworzą piękną zasłonę, warto więc wybrać dla nich odpowiednie miejsce, aby nie zasłaniały widoku.
3. Najpopularniejsze kwiaty sadzone w październiku to róże. To kwiaty, które dobrze i szybko adaptują się do nowych warunków, nawet tych dość surowych, dlatego bez problemu zdążą ukorzenie się przed nadejściem mrozów i śniegu. Tym samym wiosną będą już gotowe do rozkwitu. Dla powodzenia przedsięwzięcia nie bez znaczenia jest przygotowanie podłoża i ogółem stanowiska pod róże. Te kwiaty lubią stanowiska słoneczne i osłonięte przed wiatrem. Róże preferują również piaszczysto-gliniastą glebę o dużej wilgotności. Dół na róże powinien być dość głęboki – na co najmniej kilkadziesiąt centymetrów. Podłoże powinno być wymieszane z nawozem lub kompostem.

LISTOPAD

1. Posadzone w poprzednich miesiącach cebulki po pierwszych przymrozkach przykryj gałązkami lub suchymi liśćmi. To samo zrób z rozetami roślin dwuletnich.
2. Pamiętaj o zbiorze warzyw, które zostały posadzone w wrześniu. Przygotuj rabatę/skrzynkę na przyszły rok - zastosuj kompost lub obornik. Dzięki temu podłoże będzie doskonale przygotowane.
3. Dalsza pielęgnacja roślin w Zielonym Kąciku.
4. Jeżeli dysponujesz słonecznym parapetem, załóż Zimowy Ogródek - kilka cebul na szczypiorek, pietruszkę, czosnek należy posadzić w doniczce, umieścić w słonecznym miejscu, regularnie podlewać i cieszyć się zieloną porcją witamin w okresie zimowym.

GRUDZIEŃ

1. Co można sadzić w grudniu? Możesz śmiało sadzić do gruntu te same rośliny, co |w listopadzie, a więc między innymi koper ogrodowy, marchew, pietruszkę i pasternak.

2. ZADANIE OBOWIĄZKOWE - KARMNIK DLA PTAKÓW

Wykonanie karmnika zostawiamy w pełni do samodzielnej realizacji. Należy jednak pamiętać o wyborze odpowiedniego jedzenia dla ptaków (nigdy nie wrzucamy chleba!). Warto zorganizować warsztaty dla dzieci i rodziców

“Nasiona i ziarna, najlepiej wsypywać do karmnika lub specjalnych pojemników. Karmniki to świetne miejsca dla ptaków, gdzie mogą chwilę odpocząć, a także pożywić się wartościowym pokarmem. Dobrym pomysłem jest także umieszczenie w pobliżu karmnika także poidelka, gdyż ptakom w zimie często brakuje wody. Trzeba pamiętać również o systematycznym czyszczeniu karmnika i usuwaniu z niego niezjedzonych resztek pokarmu.

STYCZEŃ

1. W styczniu możemy posadzić rośliny cebulowe w donicach i przechowywać je w pomieszczeniu w zacienionym miejscu w temperaturze 10-15°C. Można również wysiać nasiona roślin jednorocznych do donic w pomieszczeniu. Dzięki temu, gdy warunki pogodowe się zmieniają, byliny będą gotowe do posadzenia w ziemi.
2. Spędzamy jak najwięcej czasu w otoczeniu roślin w Sali – w Zielonym Kąciku o Zimowym Ogródku możemy czytać książki, przeprowadzać ćwiczenia oddechowe, słuchać białego lub brązowego szumu. Muzyka relaksacyjna nie na wszystkich działa tak samo, warto więc przemyśleć nagrania jakie chcemy puszczać.

LUTY

1. W lutym w pełni cieszymy się Zielonym Kącikiem i Zimowym Ogródkiem !
2. Możemy w sali przygotować nasz wiosenny ogródek - zakopać cebulki tulipanów, szafirków itp. do doniczki, regularnie podlewać. Powinny stać w umiarkowanym słońcu.
3. Przygotowujemy się do wiosny - w dobrze oświetlonym i ogrzewanym pomieszczeniu wysiewamy do skrzynek wysiewnych, wielodoniczek lub większych doniczek nasiona wczesnych warzyw. Najlepiej, gdy będą stały na oknie, z pełnym dostępem do słońca. Do jednej doniczki wysiewamy od 2 do 3 nasion, po skielkowaniu pozostawiając najsilniejszą roślinę.

Co możemy wysiać?

pomidory

papryka

bakłażan

melon

ogórki

cukinia

kabaczek

Należy pamiętać, aby przygotować tyle sadzonek, ile będziemy mogli zagospodarować na zewnątrz budynku lub w sali. Kilkanaście nasion posadzonych po dwa w każdym pojemniku, może nam dać taką właśnie ilość sporych sadzonek.

MARZEC

1. Marzec to dobry moment na przygotowanie rabat pod rośliny jednosezonowe. Posadzone wcześniej rośliny cebulowe należy zasilić nawozem. Trzeba przesadzić do pojedynczych niedużych pojemników gęsto rosnące siewki roślin jednorocznych, które wysiane zostały w lutym.
2. Marzec to dobry moment na przygotowanie rabat pod rośliny jednosezonowe. To również czas na zasilenie nawozem zasadzonych wcześniej roślin cebulowych.
3. Można przygotować rozsady sałaty (kruchej, masłowej i liściowej), szpinaku nowozelandzkiego. Do gruntu wysadzone zostaną dopiero w maju, ale odpowiednie przygotowanie sprawi, że uzyska się lepsze i wcześniejsze plony.
4. Przez cały miesiąc do skrzynek lub multiplatów ustawionych na ciepłym i przewiewnym parapecie można wysiewać aksamitki, astry, szalwie błyszczące, cynie, gazanie, lewkonie, niecierpki, tytoń ozdobny i lwie paszcze. Będą pięknie prezentowały się na wiosennych rabatach i skrzyniach.
5. Ziołowy Ogródek na wiosnę - sadzimy zioła! Do małych doniczek lub multiplatów możemy posadzić już nasiona, umieścić w słonecznym miejscu, pamiętać o podlewaniu. Do uprawy pojemnikowej można polecić takie gatunki roślin przyprawowych jak mięta, cytrynowo pachnąca melisa, aromatyczny rozmaryn lekarski, lawenda, tymianek pospolity, estragon i bazylija pospolita.
6. Tabela prezentuje jakie zioła mogą lub nie, rosnąć obok siebie.

Autor tabeli mgr inż. Joanna Białowąs

JAKIE ZIOŁA SADZIĆ OBOK SIEBIE ?																	
ZIOŁA	Bazylija	Cząber ogrodowy	Estragon	Hyzop lekarski	Kolendra siewna	Koper ogrodowy	Koper włoski	Lubczyk ogrodowy	Majeranek	Melisa lekarska	Mięta pieprzowa	Pietruszka naciowa	Rozmaryn	Szałwia lekarska	Szczypiorek	Trybuła ogrodowa	Tymianek
Bazylija		X							X	X						X	
Cząber ogrodowy	X					X			X				X				
Estragon								X			X	X					
Hyzop lekarski										X				X		X	X
Kolendra siewna													X			X	
Koper ogrodowy		X							X					X	X		
Koper włoski									X					X	X		
Lubczyk ogrodowy			X								X	X					
Majeranek	X	X				X	X					X		X			X
Melisa lekarska				X										X		X	X
Mięta pieprzowa	X		X					X								X	
Pietruszka naciowa			X					X	X						X		X
Rozmaryn		X			X												
Szałwia lekarska				X		X	X		X	X				X			X
Szczypiorek						X	X					X					
Trybuła ogrodowa	X			X	X					X	X						
Tymianek				X					X	X		X		X			

KWIECIEŃ

1. Pierwsza połowa kwietnia to dobry moment na wysianie do gruntu strączków. Możemy również posadzić je na parapecie okiennym, np. fasolkę niskopienną.
2. Sprzątamy systematycznie rabaty oraz doniczki, sprawdzamy czy wszystkie rośliny wieloletnie przetrwały zimę. Usuwamy obumarłe rośliny.
3. Warto pomyśleć o naturalnych nawozach i zachęcić dzieci, aby w domu przekazały rodzicom zdobytą wiedzę. Produkty naturalne mogą zastąpić produkty chemiczne.
 - Wyciąg z pokrzywy – robi się go w podobny sposób co kompost, tyle że czas przygotowania wynosi zaledwie dobę. Proporcje są identyczne, czyli 1 kg pokrzywy zalewa się 10 litrami wody. Do oprysków wykorzystaj roztwór oraz wodę w stosunku 1:5. Korzystanie z tej metody jest równie skuteczne, co stosowanie gnojówki– i tak samo naturalne.
 - Nawóz z drożdży. Do dużego naczynia wlewamy 1 litr ciepłej wody i dodajemy 10 g drożdży piekarskich. Pozostawiamy na godzinę do całkowitego rozpuszczenia (możemy co jakiś czas delikatnie zamieszać). Po tym czasie nawóz jest gotowy i od razu można nim podlać rośliny – nie ma potrzeby rozcieńczania.

MAJ

1. W maju należy dbać przede wszystkim o odchwaszczanie rabatek. Po 15 maja, czyli zwykle po ostatnich wiosennych przymrozkach, możesz zacząć wysiewać aksamitki, nasturcje, maciejki, a donice ogrodowe, balkonowe i tarasowe udekorować pelargoniami czy surfiniami.
2. Teraz jest najlepszy termin do sadzenia pomidorów, to właśnie teraz przyszła na to pora. Z wysiewem bezpośrednio do gruntu należy poczekać jednak do drugiej połowy maja, kiedy nocne przymrozki raczej już nie występują. Do gruntu możemy posadzić także wszystkie sadzonki warzyw, które przygotowaliśmy wcześniej.
3. Do najprostszych działań należy posadzenie rzodkiewki, groszku i sałaty rukoli. Nie mają wielu wymagań, a plony są bardzo obfite. Wystarczy kawałek rabatki, większa skrzynia lub donica. Pamiętajmy, aby nasion nie sadzić zbyt gęsto (zgodnie z zaleceniami na opakowaniu).
4. Na zewnątrz przesadzamy również wszystkie kwiaty, przygotowane przez nas w okresie zimowym.

CZERWIEC

1. Regularnie podlewamy i odchwaszczamy nasze rośliny. Likwidujemy również szkodniki - w czerwcu mogą pojawić się mszyce, hodowane przez mrówki. Warto spryskać je ekologicznym preparatem.
 - Do zwalczania mszyc możemy zastosować wyciąg z czosnku: 200 g roztartych ząbków zalewamy 10 l wody i pozostawiamy na 24 godziny. Innym preparatem jest wywar z czosnku - wyciąg gotujemy przez 20 minut. Oba preparaty stosujemy bez rozcieńczania, także przeciwko innym szkodnikom oraz chorobom roślin.
 - Preparat na mszyce z cebuli. aby przygotować wywar z cebuli należy 75 g pociętej cebuli zalać 10 l wody i gotować przez 30 minut. Stosuje się go bez rozcieńczania, również przeciwko chorobom grzybowym.
2. Sadzimy goździki brodate, niezapominajki, bratki, wprost do gruntu, zgodnie z zaleceniami na opakowaniu.

LIPIEC

1. Ziołowy Ogródek na zimę - sadzimy zioła! Do małych doniczek lub multiplatów możemy posadzić już nasiona, umieścić w słonecznym miejscu, pamiętać o podlewaniu. W okresie zimowym będziemy mieli dostęp do pięknie pachnących ziół.
2. Pamiętajmy o regularnej pielęgnacji zarówno roślin w sali jak i tych na świeżym powietrzu. Usuwanie martwych części i kwiaty, to znacznie poprawia wzrost całej rośliny.
3. Kwiaty posadzone w lipcu (najlepiej sadzić je na początku miesiąca), będą cieszyć nawet do początków jesieni. Na lipcowe sadzenie warto wybrać kwiaty jednoroczne.

SIERPIEŃ

1. W sierpniu można posadzić w swoim ogrodzie cebulki, których kwiaty ozdobią przestrzeń jesienią. Mogą zakwitnąć nawet kilka dni po posadzeniu. Są to m.in. jesienne zimowity i krokusy siewne, a także wiosenne lilie i przebiśniegi (pierwsza połowa sierpnia) oraz narcyzy i szachownice (druga połowa miesiąca).
2. Zbieramy warzywne plony!

W trakcie całego roku pamiętamy o regularnych spacerach i wyjściach na świeże powietrze. Na zewnątrz bowiem są najlepsze warunki do obserwacji przyrody, korzystania z jej zasobów, podnoszenia odporności i zdobywania nowych wiadomości.

Życzymy powodzenia!